ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

17η Ευρωπαϊκή Ημέρα Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Δευτέρα 30 Ιανουαρίου 2023

Ενημερωτική Ημερίδα:

«*Επίκαιρα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων - πρόσφατες εξελίξεις*»

«Συμφωνία ΕΕ – ΗΠΑ για διατλαντικές ροές δεδομένων: αληθινή προστασία δεδομένων ή απλή πολιτική συμφωνία;»

Δρ. Μαρία Αλικάκου, ΕΕΠ Δικηγόρος ΑΠΔ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **Ιστορικό**: -Απόφαση ΔΕΕ C-311/18 «SCHREMS II»
  - Συμφωνία κατ' αρχήν ΕΕ - ΗΠΑ
  - Εκτελεστικό Διάταγμα 14086 Αμερικανού Προέδρου

- **Παρούσα κατάσταση:** ΕΕ έναρξη διαδικασίας έγκρισης απόφασης επάρκειας (υποβολή στο ΕΣΠΔ σχεδίου ΑΕ)

- **Επόμενα βήματα**: Απόφαση Επάρκειας (;)

Privacy Shield Framework

Πως φτάσαμε στη συμφωνία ΕΕ – ΗΠΑ;

Διατλαντικές ροές δεδομένων – Οι «συμπληγάδες» του ΔΕΕ

Οκτώβριος 2015

Απόφαση ΔΕΕ

Schrems I

Ακύρωση

Safe Harbor

2015

Μάιος 2018

Θέση σε ισχύ του ΓΚΠΔ

2018

Ιούλιος 2020

Απόφαση ΔΕΕ

Schrems II

Ακύρωση

Privacy Shield

2020

Οκτώβριος 2022

Εκτελεστικό Διάταγμα

14086

2022

?

2016

Ιούλιος 2016

έγκριση από ΕΕ και ΗΠΑ

2022

Μάρτιος 2022

Κατ’ αρχήν συμφωνία

Safe Harbor

The EU - U.S. Privacy Shield

Schrems II ((C-311/18)-16.7.2020)

Επίτροπος προστασίας δεδομένων Ιρλανδίας κατά Facebook Ireland Ltd και Maximillian Schrems

- **Έκρινε**, κατ' αρχήν, ως έγκυρες τις **Τυποποιημένες Συμβατικές Ρήτρες** (**SCC's – Απόφαση 2010/87/ΕΕ**) για διαβιβάσεις σε Ε εκτός ΕΕ (πλέον ευρέως χρησιμοποιούμενος μηχανισμός)

  ******απαίτησε, ωστόσο, προηγούμενο έλεγχο κατά τη σύναψη SCC's*!- Ευθύνη του εξαγωγέα και εισαγωγέα δεδομένων (περιεχόμενο – περιστάσεις μεταφοράς – νομοθεσία)
- **Κήρυξε** ανίσχυρη την **απόφαση 2016/1250/ΕΕ («Privacy Shield»)**:

  -*νομοθεσία + προγράμματα* για πρόσβαση αμερικανικών δημόσιων αρχών σε δεδομένα που διαβιβάζονται από ΕΕ στις ΗΠΑ για σκοπούς εθνικής ασφάλειας = περιορισμοί προστασίας (περιορισμοί & εγγυήσεις, αρχές αναγκαιότητας & αναλογικότητας, αποτελεσματικός μηχανισμός άσκησης δικαιωμάτων / προσφυγών στον τομέα εθνικής ασφάλειας)

  -*μη παροχή στα υποκείμενα των δεδομένων εκτελεστών / εναγώγιμων δικαιωμάτων* που να μπορούν να προβληθούν έναντι των αμερικανικών αρχών ενώπιον των δικαστηρίων
- **Αρμοδιότητα Εποπτικών Αρχών**: υποχρέωση για αναστολή ή απαγόρευση

Ειδικότερα: …

παρ. 174: «*κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που αναγνωρίζονται με τον Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του Χάρτη, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται σε αυτά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες* ***μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος*** *τους οποίους αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων*».

παρ. 180: «*Επομένως, κατά τα φαινόμενα, ουδόλως προκύπτει από το* ***άρθρο 702 του FISA*** *η ύπαρξη περιορισμών στην εξουσιοδότηση που παρέχει ο νόμος αυτός για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρακολούθησης προς απόκτηση πληροφοριών από την αλλοδαπή, ούτε η ύπαρξη εγγυήσεων για τους μη Αμερικανούς πολίτες τους οποίους αφορούν εν δυνάμει τα σχετικά προγράμματα. Υπό τις συνθήκες αυτές και όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 291, 292 και 297 των προτάσεών του,* ***το συγκεκριμένο άρθρο δεν είναι ικανό να διασφαλίσει επίπεδο προστασίας ουσιαστικά ισοδύναμο*** *με εκείνο που εγγυάται ο Χάρτης, όπως ερμηνεύεται από την προεκτεθείσα στις σκέψεις 175 και 176 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, κατά την οποία η νομική βάση που επιτρέπει επεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει,* ***για να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας****, να προσδιορίζει η ίδια την* ***έκταση του περιορισμού της άσκησης*** *του αντίστοιχου δικαιώματος και να* ***προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες*** *που να διέπουν το περιεχόμενο και την εφαρμογή του επίμαχου μέτρου και να* ***επιβάλλουν ελάχιστες απαιτήσεις****.*»

«Κατ’ αρχήν συμφωνία»

&

«Εκτελεστικό Διάταγμα 14086»

1. Κατ’ αρχήν συμφωνία

25 Μαρτίου 2022: Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής (μετά από 2ετή διαπραγμάτευση!)

«*The European Commission and the United States announce that they have agreed in principle on a new Trans-Atlantic Data Privacy Framework, which will foster trans-Atlantic data flows and address the concerns raised by the Court of Justice of the European Union in the Schrems II decision of July 2020.*

The new Framework marks an unprecedented commitment on the U.S. side to implement reforms that will strengthen the privacy and civil liberties protections applicable to U.S. signals intelligence activities.[…]»

Κατ’ αρχήν συμφωνία (2)

6 Απριλίου 2022: δήλωση 1/2022 ΕΣΠΔ:

- Πολιτική συμφωνία
- Πρώτο θετικό βήμα: οι σχετικές δεσμεύσεις
- Επιφυλάσσεται να εξετάσει πώς η συμφωνία θα ερμηνευθεί σε νομικές δεσμεύσεις
- Επιφυλάσσεται να εξετάσει πώς τα προτεινόμενα μέτρα θα περιορίσουν τη συλλογή δεδομένων για σκοπούς εθνικής ασφάλειας στα απολύτως αναγκαία και ανάλογα
- Επιφυλάσσεται να εξετάσει την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα του νέου μηχανισμού προσφυγών

Κατ’ αρχήν συμφωνία (3)

-ελεύθερη ροή δεδομένων βάσει νέου Πλαισίου Προστασίας Δεδομένων (ΠΠΔ)

-*νέο πακέτο κανόνων και δεσμευτικών εγγυήσεων* για περιορισμό πρόσβασης των υπηρεσιών πληροφοριών ΗΠΑ στα δεδομένα ΜΟΝΟ σε ό,τι είναι ***ΑΝΑΓΚΑΙΟ & ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ*** για την προστασία της εθνικής ασφάλειας

-*νέος μηχανισμός προσφυγών* για εξέταση & επίλυση παραπόνων ευρωπαίων πολιτών για την ως άνω πρόσβαση, συμπεριλαμβανομένου Αναθεωρητικού Δικαστηρίου Προστασίας Δεδομένων

-αυστηρές υποχρεώσεις για επιχειρήσεις

-ειδικότεροι εποπτικοί και ελεγκτικοί μηχανισμοί

Κατ’ αρχήν συμφωνία (4)

Οφέλη:

- ✓ Επαρκές επίπεδο προστασίας δεδομένων ευρωπαίων που διαβιβάζονται στις ΗΠΑ
- ✓ Ασφαλείς ροές δεδομένων
- ✓ Διαρκής και αξιόπιστη νομική βάση
- ✓ Ανταγωνιστική ψηφιακή οικονομία και οικονομική συνεργασία
- ✓ Συνεχείς ροές δεδομένων που επιφέρουν 900 δις ευρώ στο διασυνοριακό εμπόριο ετησίως

2. Εκτελεστικό Διάταγμα 14086

7 Οκτωβρίου 2022 Εκτελεστικό Διάταγμα (και Γενικοί Κανονισμοί Γενικού Εισαγγελέα ΗΠΑ) «Περί ενίσχυσης των διασφαλίσεων για τις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών σημάτων των Ηνωμένων Πολιτειών»

- **Στόχος**: η υλοποίηση απαιτήσεων Schrems II
- **Θετικά σημεία**:

-μεταφέρει στο δίκαιο ΗΠΑ περιεχόμενο της *κατ' αρχήν συμφωνίας*

-θεσπίζει νέες δεσμευτικές εγγυήσεις *σε σχέση με ζητήματα ΔΕΕ (*-περιορίζει πρόσβαση των υπηρεσιών πληροφοριών ΗΠΑ στα δεδομένα ΕΕ – Αρχές Αναγκαιότητας & Αναλογικότητας)

-Θέτει νόμιμους σκοπούς (*πχ. καταπολέμιση τρομοκρατίας*)

-Θέτει για πρώτη φορά αρχές αναγκαιότητας & αναλογικότητας στην πρόσβαση των δημοσίων αρχών στα δεδομένα

-ιδρύει Μηχανισμό Προσφυγών

-απαιτεί από τις υπηρεσίες πληροφοριών να επανεξετάσουν πολιτικές & διαδικασίες για την εφαρμογή των ως άνω εγγυήσεων

Εκτελεστικό Διάταγμα 14086 (2)

- Ως προς την πρόσβαση από τις δημόσιες αρχές:

-Δεσμεύσεις & εγγυήσεις βάσει αναλογικότητας & αναγκαιότητας που εφαρμόζονται σε όλες τις διαβιβάσεις ΕΕ-ΗΠΑ ανεξάρτητα από το εργαλείο διαβίβασης

-Δεσμευτικές εγγυήσεις που εφαρμόζονται σε:

*κάθε φυσικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από εθνικότητα ή κατοικία

*συλλογή καθώς και σε επεξεργασία μετά από τη συλλογή (πχ. όροι κοινοποίησης)

-Αναγκαιότητα & αναλογικότητα: νέες έννοιες στο αμερικανικό δίκαιο!:

*αναφορά σε στοιχεία των εν λόγω εννοιών

*τεστ αναλογικότητας σε ατομικό επίπεδο (ΕΕ) κι όχι σε συστημικό (ΗΠΑ)

Εκτελεστικό Διάταγμα 14086 (3)

Πρωταρχικές αρχές (Τμήμα 2 (α) (ii) Ε.Δ.:

- **Αναγκαιότητα** (Τμήμα 2 (α)(ii) Α): «*ενέργειες πληροφοριών σημάτων θα πρέπει να γίνονται **μόνο** μετά από προσδιορισμό, βασιζόμενο σε λογική εκτίμηση σχετικών παραγόντων ότι οι εν λόγω ενέργειες είναι **αναγκαίες** για να προωθήσουν μια επικυρωμένη προτεραιότητα πληροφοριών, παρόλο που οι πληροφορίες σημάτων δεν απαιτείται να είναι το μοναδικό μέσο που διατίθεται ή χρησιμοποιείται για την προώθηση πτυχών της επικυρωμένης προτεραιότητας πληροφοριών*»

- **Αναλογικότητα** (Τμήμα 2 (α)(ii) Β) : «*ενέργειες πληροφοριών σημάτων θα πρέπει να γίνονται **μόνο** στον βαθμό και με τρόπο που είναι ανάλογοι στην επικυρωμένη προτεραιότητα πληροφοριών, για τις οποίες έχουν εξουσιοδοτηθεί με **σκοπό την επίτευξη κατάλληλης στάθμισης** μεταξύ της σπουδαιότητας της επικυρωμένης προτεραιότητας πληροφορίας και της ιδιωτικότητας και των ατομικών ελευθεριών των προσώπων, ανεξάρτητα από την εθνικότητα ή την κατοικία τους*».

Εκτελεστικό Διάταγμα 14086 (4)

- **Νέος Μηχανισμός Προσφυγών 2 βαθμών**:

1.Υπεύθυνος ατομικών ελευθεριών και ιδιωτικότητας του Γραφείου του Δ/ντη της Υπηρεσίας Πληροφοριών (Civil Liberties and Privacy Officer- CLPO) :

α) εξετάζει καταγγελίες

β) ελέγχει σχετικές πρακτικές των υπηρεσιών πληροφοριών

2. Αναθεωρητικό Δικαστήριο Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Review Court- DPRC):

-διοικητικό «δικαστήριο» (tribunal) προκειμένου να αποφευχθούν οι αυστηροί περιορισμοί πρόσβασης στο δικαστηριακό σύστημα βάσει της αμερικανικής νομοθεσίας

-ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες διορισμένοι βάσει προσόντων (ίδια κριτήρια με διορισμό ομοσπονδιακών δικαστών)

-αυστηροί κανόνες απόλυσης

-εξουσίες ερευνητικές και αποφασιστικές (δεσμευτικές αποφάσεις)

-ανεξάρτητο όργανο / δεν λαμβάνει κυβερνητικές εντολές

****Δεν υπάρχει αναφορά στο ΕΔ για προσφυγή κατά αποφάσεων Δικαστηρίου / εφαρμόζονται γενικοί κανόνες*

Αναθεωρητικό Δικαστήριο Προστασίας Δεδομένων «Data Protection Review Court-*DPRC*»

- Προσφυγή για παραβίαση σχετικής νομοθεσίας (συμπεριλαμβανομένου ΕΔ 14086)
- Καταγγελία υποβληθείσα από ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές προστασίας δεδομένων
- Εγγυήσεις ανεξαρτησίας: -μέλη εκτός κυβέρνησης
  -ειδικά κριτήρια διορισμού (όμοια με αυτά των ομοσπονδιακών δικαστών)
  -απόλυση μόνο για συγκεκριμένους λόγους
  -απαγόρευση εξωτερικής επιρροής / οδηγιών κατά τη λειτουργία
- Εξουσίες: -ελεγκτικές / πρόσβαση σε πληροφορίες
  -δικαστικές δεσμευτικές αποφάσεις
  -διορθωτική / κατάλληλη επανόρθωση-αποκατάσταση (*πχ. διακοπή συλλογής, εντολή διαγραφής κλπ*)

Εκτελεστικό Διάταγμα 14086 (4)

- **Εποπτεύοντες μηχανισμοί**:

- **Εσωτερικοί μηχανισμοί**: πχ. Υπεύθυνοι ιδιωτικότητας & ατομικών ελευθεριών (Privacy and Civil Liberties Officers)
- **Εκτελεστική εποπτεία**: πχ. Συμβούλιο Εποπτείας Πληροφοριών (Intelligence Oversight Board)
- **Ανεξάρτητα όργανα**: πχ. Γενικοί Επιθεωρητές, Επιτροπή Εποπτείας Απορρήτου και Ατομικών Ελευθεριών [Inspectors General, Privacy and Civil Liberties Oversight Board (PCLOB)]
- **Νομοθετική εποπτεία**: Επιτροπές Κογκρέσσου (Congressional Committees)
- **Δικαστική εποπτεία**: Δικαστήριο Επιτήρησης Εξωτερικών Πληροφοριών [Foreign Intelligence Surveillance Court (FISC)]

Πού είμαστε τώρα;

- **13 Δεκεμβρίου 2022**: η ΕΕ υπέβαλε στο ΕΣΔΠ σχέδιο (πρόταση) απόφασης επάρκειας για το ΠΠΔ ΕΕ-ΗΠΑ – <u>έναρξη διαδικασίας έγκρισή της</u>

- **Δεκέμβριος 2022 - ΕΣΠΔ**: -σύστησε ομάδα εισηγητών για προετοιμασία γνώμης
  -συνάντησε εκπροσώπους / αμερικανούς αξιωματούχους για διευκρινίσεις ιδίως αναφορικά με τα όργανα του νέου μηχανισμού προσφυγών

- **Τέλη (;;;;;) Φεβρουαρίου 2023:** έκδοση σχετικής *ΜΗ δεσμευτικής* γνώμης ΕΣΠΔ

- **(Επόμενο εξάμηνο)**: - έγκριση από τους εκπροσώπους των κρατών μελών της ΕΕ (*δεσμευτική*)

  - υιοθέτηση της απόφασης επάρκειας από την Επιτροπή

Προβληματισμοί για περαιτέρω σκέψη…

-Δεν υπάρχει ακόμη νομοθετικό πλαίσιο: βρισκόμαστε ακόμα στην αρχή της δημιουργίας ΠΠΔ, χρειάζονται βελτιώσεις τα επόμενα χρόνια

-Φύση εκτελεστικού διατάγματος Προέδρου: γιατί όχι νόμος;

-Προβλεπόμενα όργανα: δεν έχουν ορισθεί ακόμη πρόσωπα!

-*CLPO*: στέλεχος κυβέρνησης – υπάλληλος γραφείου Δ/ντη της Υπηρεσίας Πληροφοριών/ δεν είναι ανεξάρτητη αρχή!

-*DPRC*: δεν είναι δικαστήριο με την έννοια του αρ. 47 Χάρτη (βλ. απόφαση SCHREMS, σκ. 116)

-Η απόφαση επάρκειας θα ξεκινήσει να εφαρμόζεται, μόνο όταν υλοποιηθούν τα προβλεπόμενα στο ΕΔ 14086

Ευχαριστώ

για την προσοχή σας!